

DOKUMENTY

Pápežská rada pre kultúru

KULTÚRA A VIERA

N. 3/2014

Aktuálne vydanie revue *Cultura e Fede*, ktoré vydáva Pápežská rada pre kultúru (PRpK), je venované vzťahu kultúry a ekonomiky. V tejto súvislosti sa uvádza výstižný citát z apoštolskej exhortácie pápeža Františka *Evangelii gaudium*: „Svetová kríza, ktorá zasahuje financie a ekonomiku, poukazuje na pramene ich nerovnováhy, predovšetkým na nedostatok antropologického zmýšľania, ktorý ľudskú bytosť redukuje na jedinú z jej potrieb: na konzum“ (EG, 55).

Ako v editoriáli uvádza delegát dikastéria, portugalský biskup Mons. Carlos Azevedo, ak sa chceme pokúsiť dať novú tvár ekonomickému systému, je nevyhnutné zaoberať sa „kultúrnou“ reflexiou ohľadom dynamík výroby, a to vzhľadom na obrovské zmeny, ku ktorým došlo v priebehu ostatných rokov. Ako ďalej zdôrazňuje, mnohodimenzionálna ekonomika, ktorá sa dnes čoraz viac rozvíja, nesmie byť ponechaná len sama na seba, ale vyžaduje si etický základ, ktorý by rozvíjal zmysel práce, výroby, spotreby, trhu a života. To sa však nedá realizovať len cez prostriedky ekonomickej deregulácie, ale tým, že sa bude brať ohľad na skutočný udržateľný rozvoj, ktorý rešpektuje životné prostredie a ľudskú bytosť. V tomto kontexte rastie povedomie o tom, aká dôležitá je solidarita, ktorá napomáha človeku, aby dokázal úplne novým spôsobom pristupovať k spravovaniu a využívaniu zdrojov. Inak povedané, aby sme sa vzdialili od ekonomizmu zredukovaného na mechanizmus čísel.

Mons. Azevedo ďalej poukazuje na potrebu vízie upriamenej do dialky s vedomím, že zisk nie je nič iné ako súčasť rozvoja. Ak pôjdeme po temných cestách individualizmu a nacionalizmu, prinesie to vážne dôsledky. Preto je potrebné položiť základy takej etiky, ktorá bude v kontexte ekonomiky, aby ekonomika mohla prispievať k rozvoju a byť v službe národov.

Mons. Azevedo ďalej zdôrazňuje, že je potrebné vynaložiť úsilie na reformu sociálneho štátu, venovať pozornosť čoraz výraznejšej nerovnováhe medzi severom a juhom sveta, problému preskupovania daní do daňových rajov a úbytku sociálnych služieb. V tejto širokej agende tiež nemožno zabúdať na ďalšie naliehavé

problémy ako nezamestnanosť, a to hlavne nezamestnanosť mladých ľudí, pre ktorú treba hľadať nové a účinné riešenia. V krátkosti, je potrebné, aby bol do týchto procesov zapojený každý, a to pre dobro všetkých, aby sa tak prekonal silnejúci individualizmus, či prenechávanie oblasti práce na štát.

V závere editoriálu Mons. Azevedo zdôrazňuje, že je potrebné zamerať sa na novú „ekonomickú kultúru“ a na vzájomnosť, s cieľom spájať finančný rozmer s ľudským a teritoriálnym na vytvorenie takých firiem, v ktorých sa bude s ľuďmi zaobchádzať ako s osobami a ktoré budú založené na vzájomnej dôvere a na vôli spolupracovať.

Toto vydanie, venované špeciálne vzťahu ekonomiky a kultúry, je tiež ilustračne obohatené o diela významných maliarov, ktoré zobrazujú známe biblické príbehy týkajúce sa peňazí, napr. Rembrandt: Kristus vyháňa kupcov z chrámu, r. 1626; Caravaggio, Povolanie sv. Matúša r. 1600 a iné.

V sekcii *Studia* sú publikované štyri hlavné príspevky na tému kultúra a ekonomika. Autorkou prvého je Winnie Byanyim (pôvodom z Ugandy), riaditeľka inštitúcie medzinárodnej organizácie Oxfam, ktorá sa zaoberá riešením chudoby vo svete. Vo svojom príspevku sa autorka zamýšľa nad tým, ako riešiť nerovnosť, ako rozvíjať také hospodárstvo, ktoré slúži všetkým. Piergiuseppe Spolaore z Katolíckej univerzity Sacro Cuore v Miláne sa zasa venuje právnym aspektom globalizácie trhov. O agende OECD v oblasti ekonomického rastu referuje Angel Gurría, generálny sekretár Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) vo svojom článku pod názvom „Dať ľudskosť do srdca ekonomiky“. „Prežije ľudský druh novú ekonomiku?“ – je názov príspevku Edouarda Tétreaux z Európskej rady pre zahraničné záležitosti v Paríži.

V ďalšej sekcii aktuálneho vydania sú publikované správy z oblasti činnosti dikastéria a zo sveta kultúry. Ide napr. o ďalšie podujatie zo série *Nádvoria hľadajúcich* (*Cortile dei Gentili*), tentokrát na tému „O čase“, inšpirovanú sv. Augustínom. Podujatie sa konalo od 26. do 28. septembra 2014 v Bologni, v spolupráci s tamojšou univerzitou a za účasti predsedu dikastéria, kardinála

Gianfranca Ravasiho, ktorý predniesol prednášku na tému „Čas ako Boží dom“. Ďalším zaujímavým podujatím bolo napr. výročné stretnutie riaditeľov katolíckych akadémií z Nemecka (takmer každá nemecká diecéza má svoju teologickú akadémiu) na tému „Cirkev a umenie: spoločné záujmy“ (Mníchov, 20.-21. októbra 2014).

Ďalším pozoruhodným podujatím bolo neformálne stretnutie ministrov športu (Rím, 20.-21. októbra) na talianskom Ministerstve zahraničných vecí, v rámci talianskeho predsedníctva Európskej únie, ktoré spolorganizovala sekcia dikastéria zameraná pre vzťah športu a kultúry. V rámci Rady Európy sa konalo v Azerbajdžane *Siedme výročné stretnutie o náboženskom rozmere medzikultúrneho dialógu* (Baku, 1.-2. septembra 2014), na ktorom sa zúčastnili generálni sekretári CCEE a COMECE (Mons. Duarte da Cunha a Rev. Patrick Daly).

V článku pod názvom „Pavol VI. umelcom: Ste strážcami krásy vo svete“ sa čitateľ môže dozvedieť o novom nadviazaní spolupráce medzi Katolíckou cirkvou a umelcami, ktoré inicioval pápež Pavol VI. počas koncilu (Stretnutie s predstaviteľmi sveta umenia v Sixtínskej kaplnke, 7. mája 1964). Vydanie tiež publikuje nekrológ zosnulého kanadského pátra Hervé Carriera SJ (1921-2014), ktorý pôsobil na dikastériu ako sekretár, počnúc jeho zriadením (20. mája 1982 ako Sekretariát pre neveriacich) až do roku 1993. P.Carrier bol významným sociológom a protagonistom kresťanskej kultúry.

V sekcii *Recensiones* sú publikované dve zaujímavé recenzie. Prvá z nich sa venuje knihe: EBERSTADT, M:

Adam and Eve after the Pill: Paradoxes of the Sexual Revolution (Adam a Eva po pilulke: Paradoxy sexuálnej revolúcie), Ignatius Press 2012. Ide o komentár k anti-koncepcii, v ktorom autorka predstavuje početné sociologické dôsledky sexuálnej revolúcie. Podľa autorky je kontrola pôrodnosti niečím, čo je typické pre modernú dobu, pričom to má dopad na vzťah medzi mužom a ženou. Eberstadtová protirečí všeobecne rozšírenému tvrdeniu, že sexuálna revolúcia priniesla oslobodenie. Naopak, pripisuje jej negatívne účinky na spoločnosť ako šírenie pornografie, či znehodnotenie manželstva.

Druhým knižným titulom je: HELMAN, A. IVY: *Women and the Vatican: An Exploration of Official Documents (Ženy a Vatikán: Sonda do oficiálnych dokumentov)*, Orbis Books, 2012. Autorka prezentuje katolícky pohľad na ženy, a to prostredníctvom dejín feminizmu. Opisuje feminizmus v jeho niekoľkých vlnách a súvisiace sociálne trendy, ktoré mali za následok, že došlo medzi katolíckymi k oceneniu práv žien a ich poslania v Cirkvi. Autorka sa tiež pokúša prezentovať – bez nejakej historickej zaujatosti – ako sa vyvíjalo stanovisko Cirkvi voči ženám v ostatných desaťročiach. Kniha je určitým historickým exkurzom, v ktorom autorka predstavuje vatikánske dokumenty s cieľom vysvetliť pohľad Katolíckej cirkvi na ženu a ženskosť.

Aktuálne vydanie je zakončené prehľadom nových kníh z oblasti kultúry a zoznamom článkov (*Index generalis 2014*), ktoré boli publikované v troch číslach *Cultura e Fede* v roku 2014. -sg-

Pápežská rada na výklad textov zákonov

COMMUNICATIONES

N. 1/2014

V tomto vydaní zborníka *Communicationes*, ktorý vychádza dvakrát do roka, publikuje pápežská rada rôzne právne dokumenty Vatikánu. Ide napr. o medzinárodnú zmluvu uzavretú medzi Svätou stolicou a Kaperdskou republikou ohľadom právneho postavenia Katolíckej cirkvi v tomto africkom ostrovnom štáte (podpísaná 10. júna 2013). Ďalej je to medzinárodná zmluva uzavretá medzi Svätou stolicou a Maďarskou republikou o úprave zmluvy podpísanej 20. júna 1997 ohľadom financovania činnosti Katolíckej cirkvi v Maďarsku v oblasti verejných služieb a ďalších náboženských aktivít, napr. v oblasti vyučovania náboženstva a vzdelávania (podpísaná 10. februára 2014).

Publikovaný je aj apoštolský list pápeža Františka vo forme motu proprio *Fidelis dispensator et prudens (Verný a múdry správca, porov. Lk 12, 42)*, z 24. januára 2014, ktorým Svätý Otec zriadil nové dikastérium – „Ekonomický sekretariát“ pre koordináciu

ekonomických a administratívnych záležitostí Svätej stolice a Mestský štát Vatikán. Zároveň zriadil novú pätnásťčlennú „Ekonomickú radu“ na usmerňovanie hospodárskej správy a dozor nad administratívnymi a finančnými štruktúrami a aktivitami dikastérií Rímskej kúrie a inštitúcií spojených so Svätou stolicou a Vatikánskym mestským štátom.

V ďalšej sekcii sú publikované niektoré úradné dokumenty Štátneho sekretariátu, Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, či Vatikánskeho mestského štátu.

V druhej časti aktuálneho vydania sú publikované zápisnice a dokumentácia pápežských komisií na prípravu CIC (z r. 1968), ako aj CCEO (z r. 1980), ktoré sa zaoberali trestným právom (*de iure poenali*), deliktami a trestami (*de delictis et poenis*), čo v súčasnosti tvorí Šiestu knihu CIC, resp. Titul XXVII CCEO. Na záver je uverejnený zoznam nových knižných publikácií z oblasti kánonického práva, vydaných vo svete a vo Vatikáne. -sg-

ZAHRANIČNÉ BISKUPSKÉ KONFERENCIE

COMECE a OCIFE

Europe Infos

N. 178/2015, Brusel, Belgicko

Januárové vydanie periodika si všima i problematiku nukleárneho odzbrojovania. Upozorňuje na fakt, že viaceré členské štáty EÚ disponujú jadrovými hlavicami, a preto je táto téma v rámci európskeho priestoru veľmi aktuálna. Autor článku zároveň pripomína jednoznačné stanovisko Cirkvi v tejto záležitosti. Jej angažovanosť je mnohostranná. Už od čias Druhého vatikánskeho koncilu sa Svätá stolica ako signatár *Zmluvy o nešírení nukleárnych zbraní* zasadzuje v tejto oblasti. Aj pápež František sa v decembri minulého roka obrátil vo svojom posolstve na účastníkov Konferencie o humanitárnych dôsledkoch jadrových zbraní. Zdôraznil, že miesto princípu nukleárneho zastrašovania je potrebné, aby sa angažovanie za bezpečnosť dotýkalo spravodlivosti, sociálno-ekonomického rozvoja, slobody, dodržiavania ľudských práv a účasti všetkých na verejnom živote a na vytváraní dôvery medzi národmi. Kresťanské organizácie, ktoré sa tiež na tomto poli angažujú, vydali publikáciu s konkrétnymi politickými návrhmi v oblasti atómového odzbrojovania.

Ďalší článok periodika informuje o novembrovej konferencii zameranej na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Organizačne ju zastrešili COMECE a KEK v spolupráci s Európskym centrom politickej stratégie (EPSC). Podujatie sa konalo v sídle Európskej komisie. Na záver

programu sa zdôraznilo, že existujúci právny rámec EÚ je v princípe dobrým nástrojom v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, avšak nie všetky členské štáty ho implementovali do práveho rámca vo svojej krajine. Práve toto sa očakáva v priebehu tohto roka. Čo sa týka samotnej problematiky, podľa najnovšej správy z októbra 2014 vyplýva, že väčšinu obetí obchodovania, tj. 80%, tvoria ženy, z toho 65% je z členských štátov EÚ. Spomínaná problematika je komplexným a neustále rastúcim fenoménom. Okrem nútenej prostitúcie zahŕňa tiež nové formy sexuálneho či hospodárskeho vykorisťovania – tzv. moderné otroctvo. Je preto potrebné, aby sa v tejto oblasti vyvinula účinná spolupráca všetkých ľudí a inštitúcií a tiež, aby sa v tejto veci Cirkvi a náboženské organizácie ešte viac angažovali.

COMECE upozorňuje v ďalšom článku na novú oblasť výskumu, ktorou je syntetická biológia. Podľa nedávnych informácií bola vyvinutá baktéria s umelým genómom. Cieľom syntetickej biológie je zmeniť existujúce organizmy vytvorením a syntetizáciou umelých génov a zdokonaľiť biologické systémy tak, aby sa doplnili o nové a potrebné funkcie. Kladú sa tu preto základné etické otázky, voči ktorým treba zaujať stanovisko. Viac do tejto problematiky možno nahliadnuť pri prečítaní spomínaného príspevku.

-Ph-

Generálny sekretariát Konferencie biskupov Francúzska

Dialóg spásy: 50. výročie *Ecclesiam suam**Documents Episcopat N. 10-11/2014*

Jesenné dvojčíslo mesačníka nám pripomína 50. výročie encykliky Pavla VI. *Ecclesiam suam* (6. augusta 1964), ktorou sa otvorila nová cesta dialógu medzi Cirkvou a svetom: „Dialóg spásy sa začal z Božej iniciatívy, Božej lásky... teraz je na nás, aby sme prevzali iniciatívu, aby sme tento dialóg rozšírili na ľudí a nečakali, že nás niekto zavolá“ (porov. ES 74). Rada pre medzináboženský dialóg Konferencie biskupov Francúzska, považujúc túto výzvu Pavla VI. za nanajvýš aktuálnu, zorganizovala na túto tému sympóziu. V čase, keď sa naša spoločnosť stala pluralitnou a už neexistuje teritoriálne vymedzenie žitého kresťanstva, sa javí ako nanajvýš potrebný dialóg a schopnosť pochopiť tých druhých. Dialóg totiž presahuje samotné slová – ktoré sú často nedostatočné – aj akékoľvek teologické konštrukcie, a umožňuje nám pochopiť

to prvotné, čo predchádza slová i teológiu: Božiu vôľu povolať do spoločenstva s ním každého človeka. Dokumenty prinášajú súhrn ročného cyklu prednášok, ktoré sa začali spomínaným sympóziom a prebiehali v rámci Inštitútu vedy a teológie náboženstiev. Riaditeľka tohto inštitútu predniesla príspevok na tému „Pavol VI. – cesta v službe Cirkvi a dialógu s moderným svetom“. Teologické lektúre kontextu a predstaveniu obsahu encykliky *Ecclesiam suam* sa venovala profesorka fundamentálnej teológie sestra G. Comeauová. Ďalšie príspevky sa zaoberajú významom tejto encykliky pre učenie Cirkvi v oblasti medzináboženského dialógu a jej vplyvu na konsolidáciu moslimsko-kresťanského dialógu, vzťahu dialógu a hlásania evanjelia a tiež kenotickému rozmeru dialógu.

-ms-

Nemecká biskupská konferencia**Cirkevný rok vo východnej a západnej tradícii – Vianoce***Sonstige Publikationen, Nr. 1097/2014*

Čitateľom sa predstavuje spoločný dokument Nemeckej biskupskej konferencie a Pravoslávnej biskupskej konferencie v Nemecku. Ide už o tretiu spoločnú publikáciu, ktorá sa venuje niektorej významnej časti cirkevného roku. V minulosti vyšli publikácie zamerané na slávenie nedele či sviatku vzkriesenia Krista. Aktuálne v tomto období sa obe konferencie biskupov zamýšľajú nad odlišnosťou akcentov pri slávení sviatku Božieho narodenia. Zároveň sa však kladie dôraz na to, čo je v tomto slávení pre obe konfesie spoločné. A tou je skutočnosť Božieho vtelenia, ktoré je stredobodom všetkých fáz slávenia. Publikácia

je rozdelená na niekoľko častí. Úvodná venuje pozornosť fáze prípravy sviatkov Božieho vtelenia z pohľadu ortodoxie. Katolícka strana predstavuje význam prípravy počas Adventného obdobia. Nasleduje opis slávenia Božieho narodenia, vtelenia. Ďalšia časť dokumentu je zameraná na sviatok teofánie, či ako ho pozná Katolícka cirkev – sviatok Zjavenia Pána, Troch kráľov. Na záver dokumentu vyzdvihujú biskupi oboch cirkví spoločné perspektívy tohto slávenia. Na prvom mieste je to teologický význam Božieho vtelenia v osobe Ježiša Krista a potom tiež výrazná sila Vianoc pre súčasnú spoločnosť. **-Ph-**

Nemecká biskupská konferencia**Manželstvo a rodina - Žiť vzájomne lásku, Nedeľa rodiny 2015***Arbeitshilfen Nr. 271/2014*

Nedeľa rodiny je v Nemecku v januári už tradíciou. Toho roku sa podujatie nesie v duchu hesla: „Žiť vzájomne lásku – Rodina ako styčný bod“. V rámci tejto témy ponúka Nemecká biskupská konferencia mnoho zaujímavých podnetov a možností na zamyslenie.

Je rodina miestom hlbokej istoty či bojiskom, na ktorom dochádza ku konfliktom a kde je treba vyjednávať o očakávaníach a požiadavkách? Či obojím? V súčasnosti sa na rodinu útočí mnohorakým spôsobom, čo má teda robiť a čo sa od nej očakáva? Rodina je tiež miestom, kde možno najviac pocítiť vysilenie, únavu, ale tiež miestom, kde sa môžeme najhlbším spôsobom navzájom obšťastniť. Všade tam, kde sa členovia rodiny neustále nanovo otvárajú vzájomne životu, je rodina „školou plnšej ľudskosti (*Gaudium et spes* 52) a tiež „domácou cirkvou“. Aby bola rodina akýmsi styčným bodom, miestom istoty, a aby nebola narušená, potrebuje silu, odvahu, šikovnosť a mnoho podpory.

Rodinám sa prihovára v jednom z príspevkov i kardinál Marx, predseda Nemeckej biskupskej konferencie. Hovorí o jej význame z pohľadu Katolíckej cirkvi. Uvažuje nad tým, aké miesto v spoločnosti zohrávala v minulosti, ale tiež, ako ju spoločenské zmeny ovplyvňujú dnes. Pripomína, že ďalšie výchovné a vzdelávacie inštitúcie

môžu zohrávať pri výchove a vzdelávaní len doplňujúcu úlohu a môžu stavať len na základoch, ktoré položila rodina. Kardinál sa vyjadruje, že spoločnosť môže človeku veľa pomôcť, ale veľmi sa mylí, ak by si nárokovala to, že môže rodinu nahradiť. Zasahovanie štátu do sféry rodiny má mať vždy charakter núdzového opatrenia. Rodina je dôležitým miestom i pre dospelého človeka. Uvedomujeme si to práve v súčasnej mobilnej a veľmi flexibilnej spoločnosti. Človek sa potrebuje vrátiť tam, kde zažíva istotu, potrebuje mať svoj bezpečný prístav. A práve stabilita jednotlivca vedie potom k stabilite celej spoločnosti. Na záver svojho príhovoru zdôrazňuje kardinál význam rodiny pre samotnú Cirkev. Rodina je totiž prvým miestom, kde sa učíme modliť, kde dostávame pozhnanie, kde zažívame ten prvý pocit istoty a bezpečia. Je tiež miestom, kde sa delíme o radosti a smútok a tiež miestom, kde prežívame náboženské rituály všedného dňa. Kardinál Marx tiež zdôrazňuje dôležitosť dialógu Cirkvi s rodičmi i čo sa týka zodpovedania náboženských otázok v rodine. Na jednej strane sú rodiny súčasťou Cirkvi a zároveň i jej dôležitým partnerom v komunikácii.

Okrem zaujímavých a podnetných článkov obsahuje brožúrka tiež modlitby a typy na zaujímavé knižné publikácie. **-Ph-**

Ak máte záujem o celé znenie textov obráťte sa na Mgr. Ľubicu Hricovú, adresa: hricova@kbs.sk

Informačný list zhotovili: ThLic. Anton Ziolkovský, PhD., preklady: Mgr. Ing. Mária Spišiaková, PhD., Mgr. Ľubica Hricová, Mgr. Stanislav Gábor, grafika: Jolana Šinajová